

Wojciech Lis (Lublin)

wlis@kul.lublin.pl

Słowa kluczowe: swoboda wypowiedzi, wolność prasy, rejestracja dzienników i czasopism, tytuł prasowy, procedura rejestracyjna, organ rejestrujący

Key words: freedom of expression, freedom of the press, registration of newspapers and periodicals, press title, registration procedure, registration authority

PROCEDURA REJESTRACJI TYTUŁU PRASOWEGO. PROBLEMY REGULACYJNE

Na prasie drukowanej spoczywa obowiązek rejestracji, co ma służyć uporządkowaniu działalności wydawniczej. Obowiązek rejestracji nie dotyczy materiałów prasowych rozpowszechnianych w radiu i telewizji. Nadawanie programów radiowych i telewizyjnych oraz rozprowadzanie ich w sieciach kablowych podlega koncesjonowaniu lub rejestracji na podstawie ustawy o radiofonii i telewizji. W kontekście swobody wypowiedzi i wolności prasy nasuwa się pytanie, czy obowiązek rejestracji nie narusza tych gwarancji oraz czy utrzymanie systemu rejestracyjnego w dotychczasowej formule spełnia swoją funkcję w kontekście dynamicznego rozwoju nowych środków komunikacji?

Konstytucyjne gwarancje swobody wypowiedzi i wolności prasy

Zgodnie art. 54 ust. 1 Konstytucji RP: „Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji”¹. Z treści tego przepisu wynikają trzy odrębne wolności, aczkolwiek wzajemnie ze sobą powiązane i współzależne, mianowicie: wolność wyrażania swoich poglądów, wolność

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.

pozyskiwania informacji oraz wolność rozpowszechniania informacji, które mają zasadnicze znaczenie zarówno dla samorealizacji i możliwości prawidłowego rozwoju każdego człowieka, jak i z punktu widzenia mechanizmów funkcjonowania społeczeństwa demokratycznego. Dopelnieniem i rozbudowaniem tych gwarancji jest art. 14 Konstytucji RP, zgodnie z którym: „Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu”. W rozumieniu art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (dalej: pp): „Prasa oznacza publikacje periodyczne, które nie tworzą zamkniętej, jednorodnej całości, ukazujące się nie rzadziej niż raz do roku, opatrzone stałym tytułem albo nazwą, numerem bieżącym i datą, a w szczególności: dzienniki i czasopisma, serwisy agencyjne, stałe przekazy teleksowe, biuletyny, programy radiowe i telewizyjne oraz kroniki filmowe; prasą są także wszelkie istniejące i powstające w wyniku postępu technicznego środki masowego przekazywania, w tym także rozgłośnie oraz tele – i radiowęzły zakładowe, upowszechniające publikacje periodyczne za pomocą druku, wizji, fonii lub innej techniki rozpowszechniania; prasa obejmuje również zespoły ludzi i poszczególne osoby zajmujące się działalnością dziennikarską”². Natomiast pojęcie innych środków społecznego przekazu obejmuje swoim zakresem radio i telewizję, ale także wszelkie nowe środki komunikowania, powstałe w wyniku postępu technicznego.

Zakres każdej wolności określają jej ograniczenia. Stąd swobodę wypowiedzi należy postrzegać przez pryzmat jej ograniczeń przewidzianych w art. 54 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym: „Cenzura prewencyjna środków społecznego przekazu oraz koncesjonowanie prasy są zakazane. Ustawa może wprowadzić obowiązek uprzedniego uzyskania koncesji na prowadzenie stacji radiowej lub telewizyjnej”. Zakaz cenzury prewencyjnej i zakaz koncesjonowania prasy i innych środków społecznego przekazu jest ściśle związany z potrzebą realizacji swobody wypowiedzi w sferze ich działania. Ustrojodawca dopuszcza natomiast możliwość wprowadzenia systemu koncesyjnego na prowadzenie stacji radiowej lub telewizyjnej i uzależnienia jej prowadzenie od uprzedniego uzyskania koncesji. Nie wspomina natomiast o jakimkolwiek ograniczeniu w zakresie działalności prasy i innych środków społecznego przekazu, co jednak nie oznacza, że swoboda wypowiedzi i będąca jej przejawem wolność prasy i innych środków społecznego przekazu ma charakter absolutny i nie podlega żadnym ograniczeniom. Stosownie do postanowień art. 31 ust. 3 Konstytucji RP: „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”. Art. 31 ust. 3 ma charakter zasady ogólnej, stosowanej nie tylko wtedy, kiedy przepis, będący podstawą wolności lub prawa, wyraźnie przewi-

² Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, Dz.U. 1984, nr 5, poz. 24 ze zm.

duje dopuszczalność ich ograniczenia, ale także wtedy, kiedy przepis, będący podstawą wolności lub prawa, nie wspomina o możliwości wprowadzenia takich ograniczeń. W tym sensie art. 31 ust. 3 jest koniecznym dopełnieniem norm wyrażonych w art. 14 i art. 54 ust. 1 Konstytucji RP³.

Obowiązek rejestracji dzienników i czasopism ma na celu ochronę innych wartości konstytucyjnych, w szczególności wolności i praw innych osób, która stanowi jedną z przesłanek, o której mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Należy podkreślić, że obowiązek rejestracji nie narusza zakazu koncesjonowania, gdyż nie uzależnia prawa do wydawania prasy od zgody wydanej przez kompetentny organ władzy publicznej. Wolność prasy wynika z domniemania wolności jednostki w społeczeństwie demokratycznym. Istniejący na gruncie prawa prasowego system rejestracyjny jest bliski „czystemu” systemowi zgłoszeniowemu i zarazem opozycyjny wobec systemu koncesyjnego (prewencyjnego), wymagającego uprzedniego zezwolenia kompetentnego organu władzy publicznej, mającego charakter konstytutywny; w systemie rejestracyjnym rola władzy jest pasywna, a samo zgłoszenie nie przyznaje władzy publicznej żadnych uprawnień decyzyjnych. Jeżeli wniosek o rejestrację dziennika lub czasopisma spełnia wymagania formalne, organ rejestracyjny jest zobowiązany do jego zarejestrowania. Uwzględnienie wniosku i zarejestrowanie zgłoszenia jest potwierdzeniem, że zgłaszający działa prawidłowo. Organ władzy publicznej otrzymuje tylko informację o decyzji zgłaszającego prowadzenie przedsięwzięcia gospodarczego w postaci wydawania prasy⁴. System rejestracji ma wyłącznie charakter deklaracyjny i nie ma nic wspólnego z procedurą koncesyjną ani z cenzurą prewencyjną.

Do 28 grudnia 2011 r. wydawanie dziennika lub czasopisma bez rejestracji było przestępstwem stygizowanym w art. 45 pp, za które groziła kara grzywny albo kara ograniczenia wolności. Trybunał Konstytucyjny uznał jednak, że art. 45 pp, w zakresie, w jakim wprowadza odpowiedzialność karną za wydawanie dziennika lub czasopisma bez rejestracji, jest niezgodny z art. 31 ust. 3 w związku z art. 54 ust. 1 Konstytucji RP, ponieważ sankcja karna jest środkiem nadmiernie surowym, nieproporcjonalnym w stosunku do celu założonego przez prawodawcę, a mianowicie realizacji obowiązku rejestracji dziennika lub czasopisma, przez co narusza istotę swobody wypowiedzi⁵. Trybunał Konstytucyjny pozostawił obowiązek rejestracyjny, wzywając prawodawcę do zabezpieczenia go sankcją innego rodzaju, gdyż w przeciwnym wypadku – obowiązywania normy nakazującej rejestrację dziennika lub czasopisma, lecz pozbawionej sankcji (*lex imperfecta*) – ochrona wartości, którym służy obowiązek rejestracji, będzie niedostatecznie zabezpieczona.

³ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 października 2006 r., P 10/06, OTK ZU 2006, nr 9A, poz. 128.

⁴ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lutego 2007 r., P 1/06, OTK ZU 2007, nr 2A, poz. 11.

⁵ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2011 r., SK 42/09, OTK – A 2011, nr 10, poz. 118.

Postępowanie w sprawie rejestracji dzienników i czasopism

Podjęcie działalności w zakresie wydawania dzienników i czasopism wymaga zgłoszenia do sądu okręgowego właściwego miejscowo dla siedziby wydawcy⁶. Powierzenie funkcji organu rejestracyjnego niezawisłym sądom, wolnym od politycznych uprzedzeń, odpolitycznia procedurę rejestracyjną, chroniąc ją przed wpływem nacisków ze strony ugrupowań politycznych, a w konsekwencji stanowi gwarancję obiektywizmu i rzeczywistego zabezpieczenia wolności prasy.

Zasady rejestracji dzienników i czasopism zostały uregulowane w ustawie prasowej Rozdziale IV „Organizacja działalności prasowej”. Do postępowania w sprawie rejestracji dzienników i czasopism stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r.⁷ o postępowaniu nieprocesowym z modyfikacjami wprowadzonymi przez prawo prasowe. „Regulacje KPC stosowane w postępowaniu rejestrowym to przepisy Części pierwszej (Postępowanie rozpoznawcze) Księgi drugiej (Postępowanie nieprocesowe) Tytułu I (Przepisy ogólne), a więc art. 506–525 KPC oraz Tytułu II (Przepisy dla poszczególnych rodzajów spraw) Działu VI (Postępowanie rejestrowe), a zatem art. 694¹ – 694⁸ KPC (na zasadzie art. 694¹ § 2 KPC)”⁸.

Co do zasady, sąd rozpoznaje sprawę o rejestrację dziennika lub czasopisma na posiedzeniu niejawnym bez przeprowadzenia rozprawy. Jeżeli jednak uzna za celowe publiczne rozpoznanie wniosku, wówczas wyznacza rozprawę. Sąd rozpoznaje sprawę w składzie jednego sędziego. Czynności w postępowaniu rejestrowym może wykonywać także referendarz sądowy, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy (art. 509¹ § 2 KPC).

Orzeczenia w sprawach rejestracji prasy zapadają w formie postanowień. Od postanowienia o wpisie bądź odmowie wpisu dziennika lub czasopisma do rejestru przysługuje apelacja. Na orzeczenia referendarza sądowego przysługuje skarga. Sąd drugiej instancji, uwzględniając apelację od postanowienia dotyczącego wpisu do rejestru, może uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania. Rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji w razie uwzględnienia środka zaskarżenia ma zatem zawsze charakter kasatoryjny (art. 694⁷ KPC). W sprawie o wpis do rejestru dzienników i czasopism nie jest dopuszczalna skarga kasacyjna.

Wpis dziennika lub czasopisma do rejestru powinien nastąpić niezwłocznie po wydaniu postanowienia zarządzającego wpis. Zgodnie z art. 694⁵ § 2 KPC, stosowa-

⁶ Sądy wojewódzkie na mocy nowelizacji ustawy z dnia 29 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 1994, nr 7, poz. 25 ze zm.) dokonanej ustawą z dnia 18 grudnia 1998r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 1998, nr 160, poz. 1064), z dniem 1 stycznia 1999 r. stały się sądami okręgowymi, zob. J. Sobczak, *Dzieje prawa prasowego na ziemiach polskich*, Poznań 2009, s. 127.

⁷ Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r., Dz.U. 1964, nr 43, poz. 296 ze zm.

⁸ K. Paczoska, *Komentarz do art. 20, w: Prawo prasowe. Komentarz*, red. B. Kosmus, G. Kuczyński, Warszawa 2011, s. 319.

nym odpowiednio na zasadzie art. 694¹ § 2 KPC, postanowienia co do istoty sprawy są skuteczne i wykonalne z chwilą ich wydania, z wyjątkiem postanowień dotyczących wykreślenia podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego. Wpis do rejestru dzienników i czasopism odbywa się po uprawomocnieniu się postanowienia o wpisie. Od tego momentu można uznać dane pismo za zarejestrowane, z wyjątkiem przewidzianym w art. 20 ust. 4 pp, o czym dalej.

Postanowienia w sprawie o wpis do rejestru doręcza się z urzędu wszystkim uczestnikom postępowania, chyba że któryś z nich obecny na posiedzeniu sądu, po ogłoszeniu postanowienia, zrzekł się jego doręczenia. Postanowienia o odmowie wpisu dziennika lub czasopisma do rejestru nie wymagają uzasadnienia. W przypadku wydania postanowienia o odmowie wpisu na posiedzeniu jawnym sąd doręcza je wyłącznie stronie, która w terminie tygodniowym od dnia jego zgłoszenia, zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Uzasadnienie do postanowienia o odmowie wpisu wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu obydwu stronom (art. 357 § 1 i 2 KPC w zw. z art. 517 KPC).

Uczestnikami postępowania w sprawie rejestracji dziennika lub czasopisma są wszyscy zainteresowani, którzy zgłoszą swój udział w sprawie. W doktrynie i w orzecznictwie nie ma sporu co do tego, że użyty w art. 510 KPC termin „zainteresowany” oznacza „mającego interes prawny”. Zainteresowanym w sprawie o rejestrację dziennika lub czasopisma jest niewątpliwie wydawca, który zamierza wydawać dany periodyk. W sytuacji, kiedy istnieje prawdopodobieństwo, że tytuł dziennika lub czasopisma, które ma być zarejestrowane, zbliżony jest do brzmienia tytułu innego już zarejestrowanego periodyku, zainteresowanym w sprawie będzie z pewnością także wydawca periodyku, którego tytuł jest zagrożony. Ma on bowiem interes prawny w tym, aby sąd odmówił rejestracji nowego dziennika lub czasopisma o nazwie zbliżonej do już zarejestrowanej. Zainteresowanym w sprawie o rejestrację dziennika lub czasopisma jest redaktor naczelny takiego periodyku. Wpisanie danej osoby jako redaktora naczelnego do rejestru ma wpływ na jej sytuację prawną. Skoro osoba taka widnieje w rejestrze, to przeciwko niej mogą być kierowane roszczenia z tytułu odpowiedzialności za treść zamieszczanych materiałów prasowych. Do takiej osoby kierowane są również wnioski o opublikowanie sprostowania bądź odpowiedzi. Z tych względów były redaktor naczelny jest zainteresowany w sprawie o zmianę wpisu dotyczącego redaktora naczelnego, ujawnionego w rejestrze. W postępowaniu rejestrowym, na zasadzie art. 694³ § 2 KPC, nie stosuje się art. 510 § 2 KPC, co oznacza, że sąd rejestrowy nie wzywa do wzięcia udziału w sprawie innych zainteresowanych.

Wniosek o rejestrację dziennika lub czasopisma

Zgodnie z art. 20 ust. 2 pp wniosek o rejestrację dziennika lub czasopisma powinien zawierać następujące dane: tytuł dziennika lub czasopisma oraz siedzibę i dokładny adres redakcji, dane osobowe redaktora naczelnego, określenie wydawcy,

jego siedzibę i dokładny adres, częstotliwość ukazywania się dziennika lub czasopisma. Niepodanie tych danych albo podanie danych niepełnych powinno skutkować wezwaniem przewodniczącego do uzupełnienia braków formalnych w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu wniosku (art. 130 § 1 w zw. z art. 13 § 2 KPC). Każdorazowa zmiana danych zawartych we wniosku o rejestrację dziennika lub czasopisma wymaga niezwłocznego zgłoszenia jej do rejestru. Zgłoszenie takie powinno mieć formę pisemną. Na tej podstawie organ rejestracyjny dokonuje odpowiedniej anotacji w księdze rejestrowej. Z wnioskiem o zmianę wpisu może wystąpić każda osoba, która ma w tym interes prawny.

Tytuł prasowy dotyczy określenia dziennika lub czasopisma jako jednostki wydawniczej, a także nazwę własną dziennika lub czasopisma, którego jest oznaczeniem identyfikującym. „Tytuł jest oznacznikiem pisma, wyróżnia go od innych za pomocą słowa, zbioru słów bądź odpowiednich opracowań graficznych, odpowiadających określonym standardom i wymaganiom rynku. Ściślej rzecz ujmując, dostosowany jest do określonego kręgu adresatów bądź potencjalnych adresatów. [...] Nie ulega wątpliwości, że przeznaczeniem tytułu jest stałe i powtarzające się jego używanie, co czyni go przyswajalnym i w miarę upływu czasu pospolitym, kojarzącym się z wyglądem zewnętrznym pisma, poszczególnymi elementami tytułu, przyciągającymi uwagę czytelnika szatą graficzną, układem słów lub dodatkami”⁹. Z tego względu tytuł dziennika lub czasopisma nie powinien być identyczny bądź podobny do tytułu już istniejącego. W takim przypadku korzystałby z renomy już istniejącego dziennika i czasopisma, co stanowiłoby czyn nieuczciwej konkurencji.

„Ujawnienie w rejestrze siedziby i adresu redakcji, danych osobowych redaktora naczelnego oraz siedziby i adresu wydawcy ma na celu m. in. ochronę osób występujących z roszczeniami z tytułu odpowiedzialności za naruszenie prawa spowodowane opublikowaniem materiału prasowego. Dostępność rzeczonych danych w rejestrze umożliwia bowiem chociażby uzyskanie informacji niezbędnych do wytoczenia powództwa przed sądem. Z tego też względu przy określaniu zakresu informacji mieszczących się w pojęciu „dane osobowe redaktora” należy mieć na uwadze cel komentowanej regulacji”¹⁰. Dane osobowe redaktora, to jego imię (imiona) i nazwisko, miejsce i data urodzenia, imiona rodziców, jak również niepowtarzalny numer PESEL, pozwalający na niewątpliwe określenie danej osoby, np. w przypadku zbieżności imienia i nazwiska, a także adres zamieszkania¹¹. Powyższe dane umożliwiają nie tylko sporządzenie pozwu czy aktu oskarżenia, ale także sprawdzenie,

⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2002 r., I CKN 540/2000, OSNC 2003, nr 2, poz. 29. W prawie polskim nie istnieje normatywna definicja tytułu prasowego. Tytuł prasowy należy odnosić wyłącznie do prasy drukowanej podlegającej rejestracji, czyli dzienników i czasopism. Tytułem prasowym nie można posługiwać się na oznaczanie przekazów radiowych oraz nazw audycji i programów telewizyjnych, zob. G. Tylec, *Ochrona tytułu prasowego w prawie polskim*, Warszawa 2006, s. 13.

¹⁰ K. Paczoska, *Komentarz do art. 20*, s. 324.

¹¹ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 listopada 2001r., I ACa 1140/01, Wokanda 2002, nr 11, s. 46.

czy osoba wskazana jako redaktor naczelny odpowiada kryteriom stawianym wobec osób pełniących funkcję redaktora naczelnego, o których mowa w art. 25 ust. 1 pp.

Określenie wydawcy obejmuje jego nazwę (firmę) i formę organizacyjno-prawną prowadzonej działalności. Poza tym należy wskazać miejscowość, w której wydawca ma siedzibę, nazwę ulicy, numer domu i lokalu. Należy także podać częstotliwość ukazywania się dziennika lub czasopisma. Chodzi oczywiście o częstotliwość planowaną, wynikającą z zamiaru wydawcy. Umieszczenie tej informacji pozwala organowi rejestracyjnemu na weryfikację, czy dany periodyk jest w ogóle prasą, a jeżeli tak, czy jest to dziennik czy czasopismo.

Wniosek o rejestrację dziennika lub czasopisma podlega opłacie skarbowej, aktualnie w kwocie 40 zł (art. 23 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. 2010, nr 90, poz. 594 ze zm.). Wniosek nienależycie opłacony zostaje zwrócony bez wezwania do uiszczenia opłaty. W zarządzeniu o zwrocie pisma należy wskazać wysokość należnej opłaty. W terminie tygodniowym od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie pisma wnioskodawca może uiścić brakującą opłatę. Jeżeli opłata zostanie wniesiona we właściwej wysokości, wniosek wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie następuje jednak w razie kolejnego zwrotu wniosku z tej samej przyczyny (art. 511¹ KPC).

Postępowanie rejestracyjne charakteryzuje się bardzo ograniczonym zakresem kontroli sądu, a wydawane przezeń orzeczenia mają charakter ewidencyjny; jedyną czynnością o charakterze merytorycznym (także zresztą w wąskim zakresie) jest odmowa rejestracji, gdyby jej udzielenie stanowiło naruszenie prawa do ochrony nazwy już istniejącego tytułu prasowego. Rola sądu jest zatem wyraźnie ograniczona do ewidencjonowania danych określonych w art. 20 ust. 2 pp¹².

Potwierdzeniem formalnego charakteru kontroli jest możliwość wydawania dziennika lub czasopisma bez rejestracji. Zgodnie z art. 20 ust. 4 pp wydawanie dziennika lub czasopisma można rozpocząć, jeżeli sąd okręgowy nie rozstrzygnął wniosku o rejestrację w ciągu 30 dni od dnia jego zgłoszenia. W przypadku nadania wniosku w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego, początkiem 30-dniowego terminu jest data nadania (art. 165 § 2 w zw. z art. 13 § 2 KPC). Jeżeli wniosek o rejestrację zawierał braki formalne, które zostały poprawione i uzupełnione w terminie, 30-dniowy termin należy liczyć od dnia pierwszego złożenia wniosku zawierającego braki (art. 130 § 3 w zw. z art. 13 § 2 KPC). W razie złożenia wniosku nienależycie opłaconego i uiszczenia brakującej opłaty w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie – termin 30-dniowy liczy się od dnia pierwszego złożenia wniosku o rejestrację. Termin 30-dniowy ma przeciwdziałać oportunistom organów rejestracyjnych i motywować je do terminowego załatwiania spraw.

Stosownie do delegacji zawartej w art. 23a pp, Minister Sprawiedliwości 9 lipca 1990 r. wydał rozporządzenie określające wzór i sposób prowadzenia rejestru

¹² Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1040/00, OSNC 2003, nr 7-8, poz. 111.

dzienników i czasopism¹³. Zgodnie z rozporządzeniem, rejestr dzienników i czasopism prowadzi się w formie księgi rejestrowej według ustalonego wzoru. Dla każdego dziennika i czasopisma prowadzi się oddzielne akta rejestrowe, obejmujące akta postępowania o zarejestrowanie oraz dołączane sukcesywnie akta postępowań w sprawach o dokonanie dalszych wpisów w rejestrze, a także wszelkie dokumenty stanowiące podstawę dokonania wpisów. Księga rejestrowa składa się z 9 rubryk, do których wpisuje się dane określone w art. 20, 22 i 23 pp.

Podstawą postanowienia zarządzającego wpis do rejestru są wyłącznie dokumenty złożone do akt rejestrowych. W postanowieniu zarządzającym wpis do rejestru sąd okręgowy określa dosłowną treść wpisu oraz rubrykę rejestru, w której wpis ma być dokonany. Sąd okręgowy może w treści wpisu powołać się na dokument złożony już do akt rejestrowych. Dokument taki uważa się wówczas za objęty treścią wpisu. Takim dokumentem może być np. decyzja ministra właściwego do spraw zagranicznych w przedmiocie zwolnienia redaktora naczelnego z wymogu posiadania obywatelstwa polskiego.

Odmowa rejestracji dziennika lub czasopisma

Organ rejestracyjny, co do zasady, nie może odmówić rejestracji dziennika lub czasopisma. „Ustawodawca stawia tę kwestię klarownie, tak aby organ rejestracyjny nie miał uprawnień cenzorskich”¹⁴. Prawodawca przewidział możliwość odmowy rejestracji tylko w dwóch wypadkach, stanowiąc w art. 21 pp, że organ rejestracyjny może odmówić rejestracji, jeżeli:

- 1) wniosek o rejestrację nie spełnia wymogów formalnych (nie zawiera wymaganych danych wskazanych w art. 20 ust. 2 pp),
- 2) udzielenie rejestracji stanowiłoby naruszenie prawa do ochrony nazwy już istniejącego tytułu prasowego.

Regulacja prawna odmowy rejestracji związana jest więc albo z niedopełnieniem wymogów formalnych przez składającego wniosek, albo z koniecznością ochrony wolności i praw innych osób, na którą wskazuje art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Przy czym niedopełnienie wymogów formalnych przez składającego wniosek nie oznacza jeszcze odmowy rejestracji, ponieważ, stosownie do art. 130 KPC, w takim przypadku sąd jest zobowiązany do wezwania do uzupełnienia braków formalnych wniosku i dopiero ich nieuzupełnienie skutkuje odmową rejestracji.

Celem prowadzenia rejestru dzienników i czasopism jest zapobieżenie istnieniu na rynku prasowym pism o identycznych tytułach i niedopuszczenie na rynek tytułów, które stanowiłyby naruszenie prawa do ochrony nazw tytułów już istniejących.

¹³ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie rejestru dzienników i czasopism, Dz.U. 1990, nr 46, poz. 275 ze zm.

¹⁴ E. Ferenc-Szydelko, *Prawo prasowe. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 154.

W tym sensie art. 21 pp koresponduje z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹⁵. O tym, czy udzielenie rejestracji będzie, czy nie będzie stanowiło naruszenia prawa do ochrony nazwy już istniejącego tytułu prasowego, rozstrzyga sąd w trakcie procedury rejestracyjnej. Informacje o zarejestrowanych tytułach prasowych sąd rejestrowy uzyskuje z Sądu Okręgowego w Warszawie. Stosownie bowiem do § 4 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie rejestru dzienników i czasopism, przed wydaniem postanowienia o zarejestrowaniu sąd rejestrowy zasięga informacji w Sądzie Okręgowym w Warszawie na temat tego, czy nazwa dziennika lub czasopisma nie jest zbieżna z istniejącym już tytułem prasowym.

Sąd rejestrowy nie rozstrzyga sporu o to, kto jest wydawcą i komu przysługują prawa do tytułu prasowego ani jakie jest jego źródło. „O prawie tym nie przesądza się w postępowaniu rejestracyjnym, w którym jedynie wpisuje się (notyfikuje) osobę wydawcy. Nie można w tym postępowaniu badać praw do tytułu, rozstrzygać sporu o prawa autorskie ani o inne prawa, których źródłem mogą być np. czynności cywilnoprawne. Te prawa mogą być przedmiotem sporu i rozstrzygnięcia w procesie cywilnym”¹⁶. Sąd rejestrowy nie bada też, czy zgłoszona jednostka prasy narusza udzielone prawo ochronne na znak towarowy (tytuł prasowy może stanowić znak towarowy w rozumieniu art. 120 ustawy prawo własności przemysłowej). Uprawniony z tego tytułu może domagać się ochrony w odrębnym procesie na podstawie regulacji prawa własności przemysłowej. Sam fakt rejestracji nie rozstrzyga zatem o braku kolizji z innymi prawami podmiotowymi osób trzecich, a co za tym idzie – nie przesądza zgodności z prawem określonego zachowania. „Liberalne postępowanie rejestracyjne dotyczące tytułów prasowych, mające tylko charakter formalnej czynności, nie oznacza, że tą drogą prawnie aprobowane i dopuszczalne jest wkroczenie w sferę cudzych praw podmiotowych, naruszenie cudzych dóbr osobistych czy też działanie noszące cechy nieuczciwej konkurencji, zagrażające lub naruszające interes innego przedsiębiorcy, zaś dokonana rejestracja konwaliduje te działania”¹⁷. W sytuacji, w której po wpisaniu danego dziennika lub czasopisma do rejestru w innym postępowaniu zapadł wyrok stwierdzający, że wydawanie tego dziennika lub czasopisma narusza w sposób bezprawny cudze dobra osobiste, prawa autorskie albo stanowi czyn nieuczciwej konkurencji, zainteresowany może żądać wznowienia postępowania rejestrowego w przedmiocie wpisania takiego dziennika lub czasopisma do rejestru.

Wiele kontrowersji wywołuje zagadnienie, czy sądy mogą odmówić rejestracji z tego powodu, że tytuł zgłoszonego periodyku jest identyczny z tytułem już za-

¹⁵ Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Dz.U. 2003, nr 153, poz. 1503 ze zm.

¹⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1040/2000, OSNC 2003, nr 7-8, poz. 111.

¹⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2004 r., I ACa 560/04, OSA 2006, nr 7, poz. 25.

rejestrowanym czy też odmowa możliwa jest także w sytuacji, kiedy tytuły są do siebie tylko podobne. W tym przypadku prawodawca pozostawił sądowi margines swobody oceny. Wydaje się, że ze względu na ochronę interesów zarówno wydawców, jak i czytelników niedopuszczalne jest nie tylko zarejestrowanie pisma, którego tytuł jest identyczny z tytułem już zarejestrowanym, ale także w sytuacji, kiedy jest on tylko zbliżony. Intencją prawodawcy było uniemożliwienie wejścia na rynek nowych dzienników lub czasopism noszących tytuły periodyków już istniejących, a tym samym ochrona praw nabytych właścicieli tytułów prasowych i niedopuszczenie do nieuczciwej konkurencji oraz dezorientacji czytelników nabywających inny periodyk pod starym, znanym sobie tytułem¹⁸. Żeby rejestr dzienników i czasopism spełnił swoje zadanie, pomiędzy zgłaszanymi do niego tytułami muszą istnieć elementy dostatecznie je różnicujące. Wynika stąd, że na rynku prasowym mogą funkcjonować tytuły podobne, byle tylko stopień tego podobieństwa nie był na tyle duży, żeby wprowadzał przeciętnego czytelnika w błąd, co do tożsamości pisma, a więc żeby nie były one zbieżne¹⁹. W związku z tym proponowany tytuł musi dostatecznie odróżniać się od już istniejących na rynku prasowym, co nie oznacza jednak, że część określeń składowych nie może być podobna czy wręcz zbieżna z tymi, które zostały już zastosowane w innych, zarejestrowanych wcześniej tytułach prasowych. Tytuł ma bowiem odróżniać pismo od innych za pomocą słowa, zbioru słów lub odpowiednich opracowań graficznych. Brak takich charakterystycznych dla niego elementów pozbawia go dostatecznej zdolności odróżniającej, przez co stwarza niebezpieczeństwo pomylenia go z innym już istniejącym²⁰. Funkcja tytułu jest bowiem zbliżona do tej, którą pełni znak towarowy, a więc powinien mieć dostateczną zdolność odróżniającą w zwykłych warunkach obrotu, czyli taką, która nie będzie wprowadzała klienteli w błąd co do tożsamości produktu i jego producenta (w omawianym przypadku co do tożsamości dziennika lub czasopisma i jego wydawcy). Art. 132 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej²¹ zabrania rejestracji znaku towarowego identycznego lub podobnego do znaku zarejestrowanego już wcześniej na rzecz innej osoby, jeżeli jego używanie może wprowadzić w błąd odbiorców. Chodzi bowiem o to, aby uniknąć naruszenia prawa do już istniejących tytułów prasowych i uniknąć zarejestrowania tytułów o nazwie identycznej lub na tyle zbliżonej, że mogłaby ona być identyfikowana z na-

¹⁸ Zob. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 lipca 2008 r., P 8/07, OTK 2008, nr 6, poz. 114.

¹⁹ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2002 r., I CKN 1344/2000, niepublikowany; podobnie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1997 r., III CKN 443/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 88.

²⁰ Szerzej zob. G. Tylec, *Ochrona tytułu utworu w prawie polskim*, Warszawa 2006 oraz I. Dobosz, *Tytuł prasowy jako nazwa dziennika lub czasopisma – problemy ontologiczne*, ZNUJ PWiOWI 1993, z. 62.

²¹ Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej, Dz.U. 2003, nr 119, poz. 1117 ze zm.

zwą już istniejącą. W tym sensie art. 21 pp koresponduje z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji²².

Formalny charakter procedury rejestracyjnej przesądza także o tym, że sąd rejestrowy nie może badać, czy tytuł dziennika lub czasopisma, zgłoszony do rejestru, zawiera stwierdzenia zgodne czy też niezgodne z faktycznym stanem rzeczy. W konsekwencji nie może odmówić rejestracji z tej przyczyny, że tytuł prasowy zawiera nieprawdziwe informacje. Brak także podstaw do odmowy rejestracji w sytuacji, kiedy brzmienie tytułu nie odzwierciedla treści i zawartości periodyku²³.

Niedopuszczalna jest rejestracja dziennika lub czasopisma, którego tytuł wypełnia znamiona czynu zabronionego, narusza zasady współżycia społecznego, narusza cudze dobra osobiste czy zawiera treści obelżywe. W każdym takim przypadku w podstawie prawnej postanowienia o odmowie rejestracji należy wskazać konkretny przepis sprzeciwiający się rejestracji. Przyjęte rozwiązanie jest konsekwencją faktu, że granicą wolności prasy oraz prawa do swobodnego wyrażania opinii i poglądów są obowiązujące przepisy chroniące prawa innych osób i podmiotów prawnych²⁴. Sąd nie jest zobligowany do zarejestrowania każdego tytułu prasowego, bez względu na treść. Co więcej, powyższa konstatacja wydaje się oczywista ze względu na funkcję sądów – ochrony praworządności. Z uwagi jednak na to, że sąd rejestrowy nie może badać, czy zgłoszony tytuł narusza w sposób bezprawny dobra osobiste, odmowa rejestracji z tego powodu może nastąpić tylko wówczas, kiedy bezprawne naruszenie nie budzi wątpliwości albo zostało stwierdzone prawomocnym wyrokiem. Ta przesłanka odmowy rejestracji ma jednak charakter pozaprawny i z tego powodu jest kwestionowana, jako że w każdym przypadku odmowy rejestracji dziennika lub czasopisma należy wskazać konkretny przepis uprawniający do jej odmowy.

Odmowa rejestracji oznacza pozbawienie możliwości legalnego publikowania pod zgłoszonym do rejestru tytułem prasowym. Z uwagi na doniosłe konsekwencje takiego rozstrzygnięcia sąd nie powinien odmówić rejestracji bez uprzedniego wysłuchania wnioskodawcy na posiedzeniu sądowym lub odebrania od niego oświadczenia na piśmie, co do przyczyn uzasadniających odmowę rejestracji wskazanych w art. 21 pp²⁵.

²² Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lutego 2007 r., P 1/06, OTK ZU 2007, nr 2A, poz. 11.

²³ Zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 kwietnia 1999 r., I ACa 738/98, OSA 1999, nr 10, poz. 41; wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 14 marca 2002 r. w sprawie Gawęda przeciwko Polsce, skarga nr 26229/95.

²⁴ Zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 kwietnia 1999 r., I ACa 738/98, OSA 1999, z. 10, poz. 41.

²⁵ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1992 r., I CRN 31/92, OSAiSN 1993, nr 1, poz. 1.

Utrata ważności rejestracji dziennika lub czasopisma

Prawodawca, w celu uniemożliwienia „rezerwacji” i blokowania tytułów prasowych, prowadzących do sytuacji, w której istnieją liczne tytuły prasowe faktycznie nieukazujące się na rynku prasowym, przewiduje możliwość utraty ważności rejestracji. Zgodnie z art. 23 pp rejestracja dziennika lub czasopisma traci ważność w przypadku:

- 1) niewydania dziennika lub czasopisma przez okres roku od dnia nabycia uprawnień do ich wydawania lub
- 2) przerwy w wydawaniu dziennika lub czasopisma trwającej dłużej niż rok.

Obydwa przypadki pozostają najczęściej w związku z trudną sytuacją finansową wydawcy, który albo nie ma środków na rozpoczęcie, albo na kontynuowanie działalności wydawniczej²⁶. Pierwsza z przesłanek odnosi się do sytuacji, kiedy przez okres roku od dnia nabycia uprawnień do wydawania nie ukazał się żaden numer dziennika lub czasopisma. Dniem nabycia uprawnień, od którego liczony jest roczny okres, jest dzień wskazany w postanowieniu o zarejestrowaniu tytułu prasowego, względnie pierwszy dzień następujący po upływie 30-dniowego okresu od dnia złożenia wniosku o rejestrację, jeżeli w tym terminie organ rejestracyjny nie wydał postanowienia o zarejestrowaniu dziennika lub czasopisma. Z kolei roczny okres przerwy w wydawaniu liczy się od dnia ukazania się ostatniego numeru danego numeru dziennika lub czasopisma. W obydwu przypadkach rejestracja traci ważność z mocy prawa.

Utrata ważności rejestracji skutkuje utratą prawa do wydawania dziennika lub czasopisma i w konsekwencji także utratą prawa do ochrony dotychczas istniejącego tytułu prasowego. Wzmianka o utracie ważności rejestracji dziennika lub czasopisma stwarza sytuację umożliwiającą zarejestrowanie nowego dziennika lub czasopisma o podobnym lub identycznym tytule²⁷.

W obydwu przypadkach utraty ważności rejestracji dziennika lub czasopisma redakcja może wystąpić z wnioskiem o zachowanie rejestracji. Wniosek taki powinien zostać złożony przed upływem rocznych terminów, które powodują utratę ważności rejestracji. Złożenie wniosku w terminie powoduje z mocy prawa zachowanie ważności rejestracji na czas oznaczony, ale nie dłuższy niż rok. Zachowanie ważności rejestracji skutkuje bowiem ponownym rozpoczęciem biegu rocznych terminów powodujących utratę ważności rejestracji. Skoro z wnioskiem o zachowanie rejestracji występuje redakcja, to tym samym wniosek taki podpisuje redaktor naczelny albo jego pełnomocnik. Zasadne byłoby jednak przyznanie prawa do wystąpienia z takim wnioskiem wydawcy, ponieważ to jemu przysługuje prawo do tytułu prasowego i to on decyduje o kontynuowaniu albo zaprzestaniu działalności wydawniczej.

²⁶ Por. I. Dobosz, *Rejestracja dzienników i czasopism jako ograniczenie wolności polskiej prasy*, w: *Media a demokracja*, red. L. Pokrzycka, W. Mich, Lublin 2007, s. 165.

²⁷ Zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 sierpnia 1993 r., I ACr 509/93, Przegląd Sądowy 1994, nr 9, poz. 39 (wkładka).

Wytworzenie pojedynczych egzemplarzy danego periodyku nie powoduje przewrótania rocznego terminu, którego upływ powoduje utratę ważności rejestracji. „Wydawanie tytułu w rozumieniu art. 23 pp nie może być utożsamione z wytworzeniem pojedynczych egzemplarzy periodyku prasowego. Gazeta jako materialny przedmiot procesu druku pozostanie wówczas jedynie przedmiotem materialnym, pozbawionym tej właściwości (cechy), którą nadają mu przepisy prawa prasowego, jako środka mającego służyć rozpowszechnianiu informacji, myśli czy poglądów. W pojęciu tym musi się zatem zawierać również umożliwienie czytelnikom zapoznania się z treścią zawartą w czasopiśmie”²⁸.

Zgodnie z § 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie rejestru dzienników i czasopism, sąd rejestrowy z urzędu zarządza dokonanie wpisu wzmianki o utracie ważności rejestracji dziennika lub czasopisma. W konsekwencji powinien wszcząć postępowanie w przedmiocie utraty ważności rejestracji jednostki prasy, w sytuacji gdy urzędowo poweźmie wiadomość o zaistnieniu przesłanek utraty ważności, względnie okoliczność ta będzie notoryjna (art. 228 KPC). Kompetencja sądu do wpisania z urzędu wzmianki o utracie ważności rejestracji nie wyłącza możliwości złożenia przez podmiot zainteresowany wniosku o wpisanie do rejestru dzienników i czasopism wzmianki o utracie ważności rejestracji²⁹. Zainteresowanym, a w konsekwencji uprawnionym do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o wpisanie wzmianki o utracie ważności rejestracji dziennika lub czasopisma, jest wydawca zamierzający wydawać periodyk o tytule podobnym lub zbieżnym do tytułu już wpisanego do rejestru, którego rejestracja utraciła jednak ważność wobec zaistnienia przesłanek ustawowych z art. 23 pp.

W dwóch przypadkach prawodawca przewiduje wyłączenie obowiązku rejestracji, a dotyczy to działalności dostawców usług medialnych oraz działalności Polskiej Agencji Prasowej, których działalność regulują odrębne ustawy (art. 24 pp).

Podsumowanie

Prawodawca, definiując prasę, zdawał sobie sprawę z nieuchronności postępu technicznego w zakresie tworzenia nowych środków masowego komunikowania, dlatego stwierdził, że prasą są wszelkie, nie tylko istniejące, ale i powstające w wyniku postępu technicznego, środki masowego komunikowania. Zakresem tego pojęcia, na obecnym etapie rozwoju, można objąć przekaz za pośrednictwem Internetu. Nie ulega przy tym wątpliwości, że Internet nie podlega rejestracji. Internet jest tylko środkiem przekazu, podobnie jak ryza papieru, której przecież nikt nie rejestruje.

²⁸ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 czerwca 2007 r., VI ACa 122/07, OSA 2009, nr 7, poz. 66.

²⁹ Por. K. Paczoska, *Komentarz do art. 23*, s. 334.

Przekaz za pośrednictwem Internetu, który spełnia wymogi określone w treści art. 7 ust. 2 pkt 1 pp, może zostać uznany za prasę, zaś interwał czasowy, w jakim się pojawia, decyduje o tym, czy jest to dziennik czy czasopismo w rozumieniu art. 7 ust. 2 pkt 2 i 3 pp. W tej sytuacji jest rzeczą bezsporną, że dzienniki i czasopisma przez to, że ukazują się w formie przekazu internetowego, nie tracą znamion tytułu prasowego, i to zarówno wówczas, gdy przekaz internetowy towarzyszy przekazowi utrwalonemu na papierze, drukowanemu, stanowiąc inną, elektroniczną jego postać w systemie on line, jak i wówczas, gdy przekaz istnieje tylko w formie elektronicznej w Internecie, ale ukazuje się periodycznie, spełniając wymogi, o których mowa w art. 7 ust. 2 pp³⁰.

E-dziennik lub e-czasopismo, uznane za prasę, musi być zarejestrowane tak, jak dziennik lub czasopismo, ukazujące się w formie drukowanej. Prawodawcy nie interesuje, w jaki sposób gazeta jest wydawana – każda musi zostać zarejestrowana. Nie może być tak, że ktoś w Internecie zacznie prowadzić gazetę o znanym tytule, tłumacząc się, że nie wiedział o jej istnieniu w wersji papierowej. Prawodawcy nie interesuje bowiem, czy gazeta wydawana jest na wołowej skórce, na deskach, na pergaminie, na papierze czy w sieci³¹. Prasa internetowa to jednak problem dyskusyjny, wymagający odrębnego opracowania.

Reasumując, uważam, że nałożenie na prasę wymogu rejestracji nie stanowi dla niej ograniczenia, które zagrażałoby swobodzie wypowiedzi oraz wolności prasy i innych środków społecznego przekazu. Obowiązek rejestracji dzienników i czasopism pozostaje w zgodzie z art. 54 ust. 2 Konstytucji RP, która zakazuje koncesjonowania prasy, natomiast nie zakazuje ustanowienia systemu ewidencjonowania tytułów prasowych. Co więcej, wymóg rejestracji prasy nie jest sprzeczny z systemem prawnym Rady Europy. Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił, że sądowy charakter rejestracji tytułów prasowych nie ogranicza wolności prasy, wręcz przeciwnie, jest ważnym zabezpieczeniem wolności prasy³². Postanowienia te pozostają w ścisłym związku z obowiązkami demokratycznego państwa prawnego, które sprowadzają się do takiego zorganizowania życia w obrębie organizacji państwowej, w którym państwo, zapewniając porządek publiczny, a także ochronę wolności i praw innych osób, kieruje się dążeniem do urzeczywistnienia zasady sprawiedliwości społecznej.

System ewidencjonowania tytułów prasowych ma na celu nie tylko zagwarantowanie ładu informacyjnego i gospodarczego wśród przedsiębiorstw wydawniczych, ale także ochronę wolności i praw innych osób: wydawców i odbiorców, zapobieżenie nieuczciwej konkurencji, sprowadzającej się do ochrony przed niczym nieuprawnionym wykorzystywaniem istniejących już na rynku tytułów prasowych przez inne

³⁰ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2010 r., III KK 250/10, OSNKW 2011, nr 3, poz. 26.

³¹ Zob. *ibidem*.

³² Zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 14 marca 2002 r. w sprawie Gawęda przeciwko Polsce, skarga nr 26229/95.

podmioty, a w konsekwencji ochronę konsumentów przed wprowadzającymi w błąd oznaczeniami dzienników i czasopism³³, jak również ułatwienie osobom poszkodowanym przez prasę dochodzenia swoich praw przed sądem. Prawodawca uznał, że takie działania na rzecz wyżej wymienionych wartości, mieszczących się w konstytucyjnych przesłankach ograniczenia wolności i praw, są konieczne w demokratycznym państwie prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Należy także podkreślić, że nie są one czymś wyjątkowym – system ewidencjonowania tytułów prasowych istnieje w innych państwach Unii Europejskiej: Francji, Hiszpanii czy Wielkiej Brytanii, których władzom trudno zarzucić, że dążą do ograniczenia swobody wypowiedzi czy wolności prasy.

Bibliografia

- Dobosz I., *Tytuł prasowy jako nazwa dziennika lub czasopisma – problemy ontologiczne*, ZNUJ PWiOWI 1993, z. 62
- Dobosz I., *Rejestracja dzienników i czasopism jako ograniczenie wolności polskiej prasy*, w: *Media a demokracja*, red. L. Pokrzycka, W. Mich, Lublin 2007
- Ferenc-Szydelko E., *Prawo prasowe. Komentarz*, Warszawa 2010
- Paczoska K., *Komentarz do art. 20 i 23*, w: *Prawo prasowe. Komentarz*, red. B. Kosmus, G. Kuczyński, Warszawa 2011
- Sobczak J., *Dzieje prawa prasowego na ziemiach polskich*, Poznań 2009
- Tylec G., *Ochrona tytułu prasowego w prawie polskim*, Warszawa 2006

Akty normatywne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.
- Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r., Dz.U. 1964, nr 43, poz. 296 ze zm.
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, Dz.U. 1984, nr 5, poz. 24 ze zm.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Dz.U. 2003, nr 153, poz. 1503 ze zm.
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej, Dz.U. 2003, nr 119, poz. 1117 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie rejestru dzienników i czasopism, Dz.U. 1990, nr 46, poz. 275 ze zm.

Orzecznictwo

- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 października 2006 r., P 10/06, OTK ZU 2006, nr 9A, poz. 128

³³ Ochrona nazwy istniejącej już jednostki prasy ma na względzie zarówno ochronę interesu wydawcy, jak i odbiorcy, który powinien mieć pewność, że dany tytuł prasowy jest rzeczywiście tym, o który mu chodzi, który pragnie nabyć lub z którego treścią pragnie się zapoznać, zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2002 r., I CKN 1344/00, niepublikowany; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2007 r., IV KK 174/07, OSP 2008, nr 6, poz. 60.

- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lutego 2007 r., P 1/06, OTK ZU 2007, nr 2A, poz. 11
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2011 r., SK 42/09, OTK - A 2011, nr 10, poz. 118
- Postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 lipca 2008 r., P 8/07, OTK 2008, nr 6, poz. 114
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1992 r., I CRN 31/92, OSAiSN 1993, nr 1, poz. 1
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1997 r., III CKN 443/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 88
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2002 r., I CKN 540/2000, OSNC 2003, nr 2, poz. 29
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1040/00, OSNC 2003, nr 7-8, poz. 111
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2002 r., I CKN 1344/00, niepublikowany
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2007 r., IV KK 174/07, OSP 2008, nr 6, poz. 60
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2010 r., III KK 250/10, OSNKW 2011, nr 3, poz. 26
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 kwietnia 1999 r., I ACa 738/98, OSA 1999, nr 10, poz. 41
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2004 r., I ACa 560/04, OSA 2006, nr 7, poz. 25
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 listopada 2001 r., I ACa 1140/01, Wokanda 2002, nr 11, s. 46
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 sierpnia 1993 r., I ACr 509/93, Przegląd Sądowy 1994, nr 9, poz. 39 (wkładka)
- Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 czerwca 2007 r., VI ACa 122/07, OSA 2009, nr 7, poz. 66
- Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 14 marca 2002 r. w sprawie Gawęda przeciwko Polsce, skarga nr 26229/95

Streszczenie

Konstytucja RP zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu. Wynika stąd zakaz cenzurowania i koncesjonowania prasy, co nie oznacza, że nie podlega żadnej kontroli. Prasa drukowana podlega obowiązkowi rejestracji, co służy uporządkowaniu działalności wydawniczej i ochronie istniejących na rynku tytułów prasowych. Rejestracja dzienników i czasopism ma charakter formalny i nie jest uzależniona od wyrażenia zgody przez organ rejestrujący. Jeżeli tylko wniosek o rejestrację spełnia wymagania formalne, organ rejestrujący jest zobowiązany do dokonania rejestracji. Organem rejestrującym jest sąd okręgowy, co stanowi gwarancję przeprowadzenia procedury rejestracyjnej w sposób profesjonalny, uczciwy i wolny od jakichkolwiek nacisków.

THE REGISTRATION PROCEDURE FOR A PRESS TITLE. REGULATORY ISSUES

Summary

The Polish constitution guarantees freedom for the press and the other mass media. This is the result of a ban on licensing and censorship of the press. The printed press is however subject to registration, which serves in the process of sorting out publishing activities and protecting existing press titles on the market. Registration of newspapers and periodicals is a formality and does not depend on the consent of the registration authority. If the application complies with the formal requirements then the registration authority is obliged to approve the registration. The organ of registration is the district court, a unit which guarantees the registration procedures to be carried out in a professional, fair and free from external pressure manner.